



# БЮЛЕТИН

ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА  
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА



БРОЙ 7-8

ЮЛИ - АВГУСТ 2022



# БЮЛЕТИН

ЦЕНТЪР ЗА ОЦЕНКА НА  
РИСКА  
ПО ХРАНИТЕЛНАТА ВЕРИГА



**Издава:**

Център за оценка на риска по хранителната верига

**Адрес:**

гр. София, 1618, бул. "Цар Борис III" № 136

<http://corhv.government.bg>,

[corhv@mzh.government.bg](mailto:corhv@mzh.government.bg)

тел. 02/4273056

**Дизайн и предпечат:**

В.Евтимова

[vevtimova@mzh.government.bg](mailto:vevtimova@mzh.government.bg)





## СЪДЪРЖАНИЕ:

- Реализацията на птиче месо и субпродукти, получени от птици, доотгледани в свързан с обекта с огнище на болестта ВПИП животновъден обект, в рамките на инкубационния период
- Някои рискови фактори при транспорт на птици за разпространяване на Инфлуенца А по птиците
- S. Mbandaka нов серовар, криещ рискове от инфекции. Характеристики и антимикробна резистентност на изолатите
- Стартиране на координирани действия на ЕС за контрол на незаконната търговия с домашни любимци
- Актуална информация за заболяването африканска чума по свинете в съседните страни на България и в Европа
- Оценка на риска при внос на саксийни растения японски кисел трън (*Berberis thunbergii*) от Турция на територията на Европейския Съюз
- Оценка на риска при внос на растения *Prunus domestica* от Украйна на територията на Европейския съюз
- Становище на ЕОБХ, относно безопасността на лиофилизиран мицел на гъба *Antrodia camphorata*, като нова храна съгласно Регламент (ЕС) 2015/2283
- Цигуатера: отравяне от цигуатоксини (токсини от водорасли) в морска риба и миди
- Обществена поръчка EFSA
- Кариери



# РЕАЛИЗАЦИЯТА НА ПТИЧЕ МЕСО И СУБПРОДУКТИ, ПОЛУЧЕНИ ОТ ПТИЦИ, ДООТГЛЕДАНИ В СВЪРЗАН С ОБЕКТА С ОГНИЩЕ НА БОЛЕСТТА ВПИП ЖИВОТНОВЪДЕН ОБЕКТ, В РАМКИТЕ НА ИНКУБАЦИОННИЯ ПЕРИОД НАУЧНО СТАНОВИЩЕ

доц. д-р Илиян Костов, д-р

## 1. Въведение

Инфлуенца вирусите са сегментирани РНК вируси с отрицателна едноврижна РНК, които принадлежат към семейство Orthomyxoviridae и включват три рода: Инфлуенца вирус А, В и С. Тип А инфлуенца вирусите се подразделят на подтипове на база антигенното свързване на повърхностните г्लукопротеини хемаглутинин (HA) и неураминидаза (NA). Водоплаващите птици притежават целия генетичен фонд на инфлуенца А вирусите и различни подтипове могат да причинят естествено инфектиране на диви птици, домашни птици и голям брой сухоземни и морски бозайници, включително и човека. Инфлуенца тип В вирусите причиняват сезонното проявление на грипа при хората. Вирусите тип С обикновено причиняват леки форми на заболяване. На база антигенните свойства на хемаглутинаина и неураминидазата се разграничават 16 хемаглутинови подтипа (H1-H16) и 9 неураминидазни подтипа (N1- N9). Всеки вирус има един H и един N подтип антиген и са установени множество комбинации. Всички 16 H подтипа са открити при птичите популации, а само H1, H2, H3, H5, H7, H9, H10 са установени при хората. От 9-те неураминидазни подтипа само подкласове N1, N2, N3 и N7 са установени при хората.

## 2. Цел и методика на становището

Целта на настоящото становище на Центъра за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) е да предостави становище на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) относно реализацията на птиче месо и субпродукти, получени от птици, доотгледани в свързан с обекта с огнище на болестта ВПИП животновъден обект, в рамките на инкубационния период на заболяването. Становището на ЦОРХВ е изготвено въз основа

на преглед на достъпната научна литература по отношение на предаването на вируса на ВПИП чрез консумация на птичи продукти, на доклади и становища на Световната организация по Здравеопазване на животните (OIE), Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ), действащото европейско (EUR-Lex) и национално законодателство и научни публикации.

## 3. Законодателство

*Международно и европейско законодателство*

**3.1. Здравен кодекс на Световната организация за здравеопазване на животните (WOAH, основана като OIE)** за сухоземни животни . Кодексът осигурява стандарти за подобряване на здравето и хуманното отношение към животните и ветеринарното обществено здраве в световен мащаб, включително чрез стандарти за безопасна международна търговия със сухоземни животни и продукти от тях. В Чл. 10.4.23. на Глава 10.4 на Кодекса са разписани процедури за инактивиране на високопатогенни вируси на инфлуенца по птиците в яйчни продукти от домашни птици.

**3.2. Регламент (ЕС) 2016/429.** В регламента са посочени изисквания за: предотвратяване на заболявания и подготовка за евентуални огнища (напр. биологична сигурност мерки), като напр. използването на диагностични средства, ваксинация и медицинско лечение; идентификацията и регистрацията на животни и на някои животински продукти (напр. сперма, яйцеклетки и ембриони) и сертифициране и проследяване на техните пратки; въвеждането на животни и животински продукти в ЕС и движението им в рамките на ЕС и контрола и ликвидирането на болести, включително спешни мерки, като ограничения на движението на животните, убиване и ваксинация.

### 3.3. Делегиран регламент (ЕС) 2020/687

Регламентът допълва правилата за осведомеността, подготвеността и контрола на болестите, които се прилагат по отношение на болестите от списъка, посочени в член 9, параграф 1, букви а), б) и в) от Регламент (ЕС) 2016/429. Съгласно Чл. 17 от Регламента, в рамките на епидемиологичното проучване по член 57 от Регламент (ЕС) 2016/429 и с цел определяне на епидемиологично свързаните животновъдни обекти и други места от значение, включително транспортни средства, компетентният орган проследява всички отглеждани животни, присъстващи в животновъдния обект, в който е потвърдено огнище на болест от категория А, както и всички продукти, материали, вещества, транспортни средства или хора, които има вероятност да разпространят съответната болест от категория А, в т.ч. изпращаните в животновъдния обект и от него и влезлите в контакт с животновъдния обект. Компетентният орган, след оценка на риска, може да изключи от проследяването на продуктите, считани за безопасни стоки съгласно предвиденото в приложение VII. В Приложението са дадени обработките за ограничаване на риска на продукти от животински произход от ограничителната зона.

Регламентът въвежда следните дефиниции за зонирание:

41) „ограничителна зона“ означава зона, в която се прилагат ограничения по отношение на движението на определени животни или продукти и други мерки за контрол на болести с оглед предотвратяване на разпространението на конкретна болест в области, където не се прилагат ограничения; когато е целесъобразно, дадена ограничителна зона може да включва защитни и надзорни зони;

42) „защитна зона“ означава зона около и включително района на огнище, където се прилагат мерки за контрол на болестта с цел предотвратяване на разпространението на болестта извън посочената зона;

43) „надзорна зона“ означава зона, която е установена около защитната зона и където се прилагат мерки за контрол на болест с цел предотвратяване на разпространението на болестта извън защитната зона;

В Чл. 27 от Регламента се забранява извършването на дейности, включително движение, във връзка с животни, продукти и други материали в рамките на, от или към защитната зона. Следните продукти са освободени от забраните, както следва: продукти

от животински произход, считани за безопасни стоки по отношение на съответната болест, в съответствие с приложение VII; продукти от животински произход, които са преминали съответната обработка в съответствие с приложение VII; продукти или други материали, които има вероятност да разпространяват болестта, добити или произведени преди срока за наблюдение, определен в приложение II за съответната болест, изчислен с обратно броене от датата, на която е получено уведомление за съмнението; продукти, произведени в защитната зона, които са получени от отглеждани животни от видовете от списъка (отглеждани извън защитната зона; отглеждани и заклани извън защитната зона или отглеждани извън защитната зона и заклани в защитната зона); производни продукти.

В Чл. 33 на Регламента се дава на право компетентния орган да разрешава движението на прясно месо и сурово мляко, получени от животни от видовете от списъка, които се отглеждат в животновъдни обекти, разположени в защитната зона, ако те се придвижват към преработвателно предприятие, за да преминат една от съответните обработки за ограничаване на риска, посочени в приложение VII или в случай на прясно месо от домашни птици то да е маркирано в съответствие с приложение IX, точка 1 от момента на добиването му в кланицата и да не е предназначено за друга държава членка. Компетентният орган трябва да гарантира, че движението към преработвателно предприятие, отговаря на следните условия: пряското месо трябва да бъде маркирано в съответствие с приложение IX, точка 2 в кланицата след следкланичния преглед и да запази тази маркировка до момента на обработката; движението на прясно месо и сурово мляко от животновъдния обект на произход до преработвателното предприятие трябва да се извършва в запечатани контейнери и преработвателното предприятие трябва да бъде разположено в същата ограничителна зона или възможно най-близо до ограничителната зона и да работи под надзора на официални ветеринарни лекари.

Специалните условия за разрешаване на движението на яйца за консумация от човека от животновъдни обекти, разположени в защитната зона са дадени в Чл. 34. Съгласно него компетентният орган може да разрешава движението на яйца за консумация от човека от животновъдни обекти, разположени в защитната зона, до следните местоназначения в рамките на



същата държава членка до център за опаковане, при условие че те бъдат опаковани ( в опаковки за еднократна употреба или в опаковки, които могат да бъдат почиствани и дезинфекцирани по начин, който унищожава съответния болестотворен агент от категория А) или до предприятие за производство на яйчни продукти по смисъла на раздел X, глава II от приложение III към Регламент (ЕО) № 853/2004, за да бъдат обработени в съответствие с глава XI от приложение II към Регламент (ЕО) № 852/2004.

**3.4. Общ преглед на инфлуенцата по птиците декември 2020 г. – февруари 2021 г на ЕОБХ .** В заключенията от прегледа е формулирано, че рискът от предаване на хора от евентуално замърсени птичи продукти се счита за незначителен, както е посочено и в предишна оценка на ЕОБХ от 2017г. (EFSA ANAW Panel, 2017 г.).

**3.5. EFSA: Scientific report of the Scientific Panel on Biological Hazards on “Food as a possible source of infection with highly pathogenic avian influenza viruses for humans and other mammals”** . Докладът акцентира на на предаването на високопатогенната инфлуенца по птиците (AI) вируси (главно H5N1) при птичи видове и възможното предаване на вируса на други видове, включително хора чрез хранителната верига.

## **Национално законодателство**

**3.6. Закон за ветеринарномедицинската дейност.** Законът урежда обществените отношения, свързани с осъществяването, управлението и контрола на ветеринарномедицинската дейност, и въвежда принципите на ветеринарното законодателство на Европейския съюз и Световната организация за здравеопазване на животните (СОЗЖ).

**3.7. Наредба № ДВ-103 от 21.08.2006 г.** за мерките за профилактика, ограничаване и ликвидиране на болестта инфлуенца (грип) по птиците, въвеждаща Директива 2005/94/ЕО НА СЪВЕТА от 20 декември 2005 година относно мерки на Общността за борба с инфлуенцата по птиците и за отмяна на Директива 92/40/ЕИ

**3.8. Практическо ръководство за борба с високо и нископатогенната (H5 И H7) инфлуенца по птиците**

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3OV0AjK>

или като сканирате QR кода:



# НЯКОИ РИСКОВИ ФАКТОРИ ПРИ ТРАНСПОРТ НА ПТИЦИ ЗА РАЗПРОСТРАНЯВАНЕ НА ИНФЛУЕНЦА А ПО ПТИЦИТЕ НАУЧНО СТАНОВИЩЕ

Д-Р МАДЛЕН ВАСИЛЕВА

Център за оценка на риска по хранителната верига



Движенията на живи животни генерират **преки контакти** (чрез обмен на живи животни) и **непреки контакти** (чрез транзит на транспортни средства) между фермите, което може да допринесе за разпространението на патогени. Повечето анализи обаче се фокусират единствено върху преките контакти и следователно могат да подценят приноса на непреките контакти чрез транзит на транспортни средства за разпространението на инфекциозни заболявания между фермите.

Секторът за отглеждане на патици за месо (в това число и за вглъстен черен дроб) във Франция много наподобява този в България и поради това смятаме, че скорошното френско проучване „Разкриване на модели на преки и непреки контакти между ферми за патици във Франция и връзката им с епидемията от високопатогенна инфлуенца по птиците (H5N8) през 2016-2017 г.“ дава полезна информация и заключения, валидни и за нашата страна. Още повече, че в България много често се използват едни и същи транспортни средства за превоз на водоплаващи и кокошеви птици.

Френското научно проучване изследва данните за движенията на патици (2016-2018 г.) на една от най-големите транспортни компании, сравнява моделите на директен и непряк контакт между фермите за патици и оценява как тези модели са свързани с френската епидемия от Високопатогенна инфлуенца А по птиците H5N8 (ВПИП; НРАИ) през 2016-2017 г.

През 2016 – 2017 г. появата и разпространението на (НРАИ) H5N8 в Европа доведе до 1108 огнища при птици, в 21 страни . С повече от 400 засегнати ферми Франция е най-тежко засегнатата страна в Европа поради широкото разпространение на инфекцията от ферма на ферма . Контролните мерки, приложени по време на епидемията, включват умъртвяване на заразените стада, забрани за движение от/ до съмнителни ферми и прилагане на защитни и надзорни зони (съответно 3 км и 10 км около заразените ферми) в съответствие с разпоредбите на Франция и Европейския съюз (ЕС) . Тези мерки бяха подсилени три пъти с превантивно умъртвяване на всички птици стада в рамките на 1 км от заразените ферми и на всички патешки стада в рамките на 3

км от заразените ферми . Тази епидемия доведе до умъртвяването на 6,8 милиона птици и предизвика сериозни смущения в птицевъдната индустрия, причинявайки значителни икономически загуби за местните производители и за целия птицевъден сектор . През 2016 – 2017 г. във Франция 81,6 % от огнищата на H5N8 са във ферми, отглеждащи патици за производство на втлъстен черен дроб (наричани по-нататък патици за угояване), разположени предимно в югозападния регион на страната . Секторът на втлъстен черен дроб включва различни производствени етапи, които се провеждат най-често в различни ферми: отглеждане (еднодневните патета се отглеждат за около три седмици), развъждане (патета на възраст от 1 ден до 3 седмици се отглеждат за около 9 – 12 седмици) и угояване (12-седмични патици се угояват за около 12 дни). **Преишни проучвания показват, че свързаният с търговията транспорт на патици за угояване е изиграл решаваща роля в ранните етапи на епидемията HPAI H5N8.**

Изследването на тези различни контакти (преки в мрежата за въвеждане на животни – обмен на живи патици – AIN и непреки в транзитната мрежа – транзит на транспортни средства – TN) е ключово за анализиране на техния съответен принос към потенциалното разпространение на

патогени във фермите за патици. През последните години многобройни проучвания използват мрежов анализ, за да опишат потенциалното разпространение на патогени и да информират интервенцията за контрол на болестите при различни видове продуктивни животни, включително говеда или дребни преживни животни и домашни птици . Повечето от тези проучвания се фокусират единствено върху прекия контакт между фермите, но някои от тях подчертават потенциалния непряк контакт чрез транзита на замърсени транспортни средства, използвани за придвижване на животни .

**Целият материал може да прочетете на следния линк :**

<https://bit.ly/3z4294b>

**или като сканирате QR кода:**



# S. МВАНДАКА НОВ СЕРОВАР, КРИЕЩ РИСКОВЕ ОТ ИНФЕКЦИИ. ХАРАКТЕРИСТИКИ И АНТИМИКРОБНА РЕЗИСТЕНТНОСТ НА ИЗОЛАТИТЕ

## НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

КРАСИМИРА ЗАХАРИЕВА

Център за оценка на риска по хранителната верига

Нетифоидната *Salmonella* е основен хранителен патоген (EFSA & ECDC, 2018a), който е отговорен за повече от един милион заболявания и 450 смъртни случая годишно само в Съединените щати (CDC, 2019). *S. enterica* може да бъде разделена на над 2500 признати серовари, от които серовари Typhimurium и Enteritidis са най-честите причини за човешката салмонелоза (СЗО, 2019). Продуктите от свинско месо се считат за важни източници на салмонела (ЕОБХ и ECDC, 2018; СЗО, 2019), като разпространението на *Salmonella* в кланичните трупове на свине варира от 1,5% до 24% в зависимост от условията и практиките на обработка в животновъдството (Bersot et al., 2019; Bohaychuk, Gensler, & Barrios, 2011; Cabral et al., 2017; Kich et al., 2011; Pala et al., 2019; Pesciaroli et al., 2017).

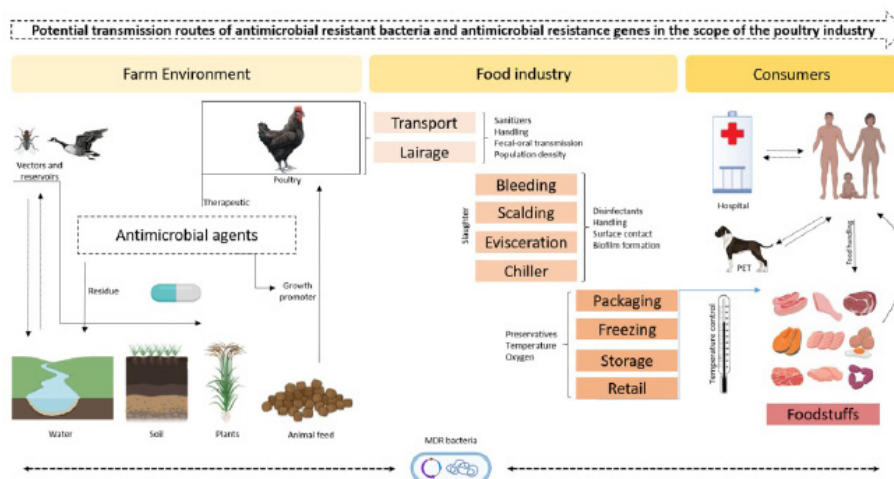
Антибиотичната резистентност е призната като глобален здравен проблем и контролирането на разпространението и предаването му се счита за значително предизвикателство в световен мащаб (Ferri, Ranucci, Romagnoli, & Giaccone, 2017). Използването на антимикробни средства при животни за терапевтично лечение, профилактика и насърчаване на растежа може да увеличи селекцията и разпространението на резистентни на антибиотици бактерии в агрохранителната верига (Chantziaras, Boyen, Callens, & Dewulf, 2014; Magouras, Carmo, Stärk, & Schüpbach-Regula, 2017; Postma et al., 2016). Изчислено е, че средното количество антибиотици

в световен мащаб варира от 45 mg антимикробни средства (АМС) за всеки kg говеждо месо, 148 mg за всеки kg птиче месо и 172 mg за всеки kg свинско месо (Van Boeckel et al., 2015). В Бразилия например Dutra et al. (2019) съобщават, че в производството на свинско месо са използвани най-малко седем антибиотици със средно 358 mg АМС на килограм свинско месо. С над два пъти увеличение на вложените антибиотици в глобален мащаб, се предполага, че антимикробно резистентни патогенни бактерии като *Salmonella* ще бъдат често срещани във веригата за производство на храни, както е наблюдавано в други държави (Barilli et al., 2018; Calayag, Paclibare, Santos, Bautista, & Rivera, 2017; Fois et al., 2017).

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3TS2m43>

или като сканирате QR кода:



Фиг. 1: Схематично представени потенциални пътища на предаване на резистентни бактерии и гени, кодиращи резистентност

# СТАРТИРАНЕ НА КООРДИНИРАНИ ДЕЙСТВИЯ НА ЕС ЗА КОНТРОЛ НА НЕЗАКОННАТА ТЪРГОВИЯ С ДОМАШНИ ЛЮБИМЦИ

НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

Д-Р МАДЛЕН ВАСИЛЕВА

Център за оценка на риска по хранителната верига



Незаконното движение на домашни любимци не само оказва въздействие върху здравето и благосъстоянието на домашните любимци и общественото здраве, но също така засяга потребителите и причинява икономически щети при укриването на данъци и недекларираните приходи.

На 1.07.2022 г. Европейската комисия (ЕК), съвместно с Мрежата на Европейския съюз (ЕС) за агро-хранителни измами, стартира координирани мерки за контрол на несъответстващото движение и незаконната търговия с домашни любимци. Това идва в отговор на драстичния бум на незаконния трансграничен транспорт на животни на фона на нарастващото търсене на домашни любимци от началото на коронавирусната пандемия.

Основната цел на стартирания план е да защити както общественото здраве, така и здравето на животните чрез откриване на нередности, фалшифициране на официални документи и идентифициране на търговията с животни, прикрита като движение с нетърговска цел, както на границите, така и в рамките на ЕС.

Значителна част от незаконната търговия с домашни любимци вече се премести онлайн, като много електронни магазини и платформи публикуват реклами на „домашно отгледани“ кученца, някои дори предлагат доставка по целия свят. Тези животни обаче често се отглеждат във ферми за кученца извън ЕС, при изключително лоши условия, без почти никакво внимание към здравето или благосъстоянието на животните, включително условията за транспортиране до

бъдещи собственици, като трансграничният транспорт обикновено не се декларира пред компетентните органи.

Като се има предвид, че 8 милиона кученца на приблизителна стойност от 1 милиард евро са необходими годишно, за да задоволят европейския пазар, значителни количества приходи могат да бъдат иззети от трафикантите. През последните години държавите членки засилиха контрола си, както е отразено в техния обмен в модула за измами на системата iRASFF.<sup>1,2</sup>

[1. https://food.ec.europa.eu/system/files/2021-04/food-fraud-reports\\_20210129\\_minutes.pdf](https://food.ec.europa.eu/system/files/2021-04/food-fraud-reports_20210129_minutes.pdf)

[2. https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud\\_en](https://food.ec.europa.eu/safety/agri-food-fraud_en)

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3bEsA8S>

или като сканирате QR кода:



# АКТУАЛНА ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАБОЛЯВАНЕТО АФРИКАНСКА ЧУМА ПО СВИНЕТЕ В СЪСЕДНИТЕ СТРАНИ НА БЪЛГАРИЯ И В ЕВРОПА

## НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

**ЗООИНЖ. Д-Р НАДЕЖДА ЛУКАНОВА, ОНС**

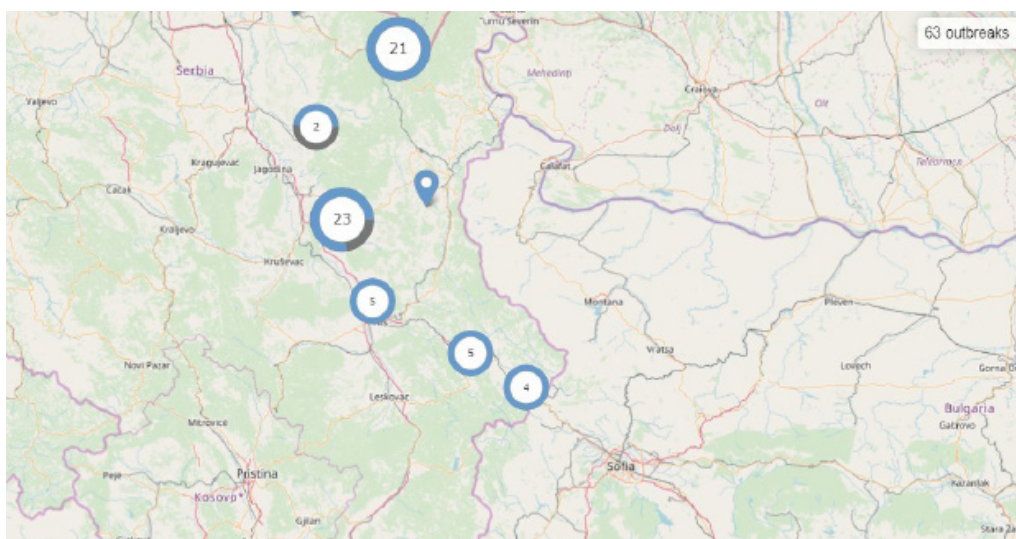
*Център за оценка на риска по хранителната верига*

Ситуация със заболяването Африканска чума по свинете (АЧС) продължава да създава проблеми на редица държави, в това число и на съседните на България държави – Сърбия, Северна Македония и Румъния. В системата за обявяване на болести по животните на Европейската комисия ежедневно постъпват уведомления за нови случаи на АЧС. За последната седмица на юни 2022 г. (24.06. – 01.07.) 9 държави са уведомили за огнища на АЧС при диви свине (Германия – с 54 уведомления, Полша – 22, Латвия – 14, Румъния – 7, Унгария и Италия по 6, Словакия – 5 и Литва и Северна Македония – по 1) и 3 за нови случаи при домашни свине (Сърбия – 20, Румъния – 3 и Полша – 1).

### Република Сърбия

В Република Сърбия от началото на 2022 г. възникват множество съмнения за АЧС (69 броя). Към юли 2022 г. чрез Системата за обявяване на болести по животните на Европейската комисия (ADIS) са потвърдени няколко огнища на АЧС при домашни свине в областите Nišavski,

Pomoravski, Borski, Zaječarski и Braničevski. По-голяма част от тях са първични и само няколко вторични огнища. През зимните месеци януари и февруари е съобщено за случаи на АЧС при диви свине в същите области. Последният потвърден случай на АЧС при диви свине е в началото на февруари. От засегнатите стопанства с най-голям капацитет е ферма отглеждаща 113 бр. свине. На карта 1 са показани местоположенията на огнищата, като някои от тях са в непосредствена близост до границата с България (от българска страна в областите Видин – община Макреш и София област – общините Годеч и Драгоман). Африканската чума по свинете беше регистрирана за първи път в Сърбия през юли 2019 г. на територията на област Mladenovac, в селата Velika Krsna, Rajkovac и област Smederevo. Въпреки подробните епидемиологични проучвания на място, остава неясно как и кога вирусът на АЧС е проникнал за пръв път на територията на Република Сърбия. Предположението на експертите е, че първият регистриран случай на АЧС в област Mladenovac не е първият случай на АЧС в Сърбия, и че заболяването се е срещало в Сърбия месеци преди това, без да бъде открито.



Карта 1: Огнища и случай на АЧС в Република Сърбия за периода  
1 януари – 1 юли 2022 г., според ADIS

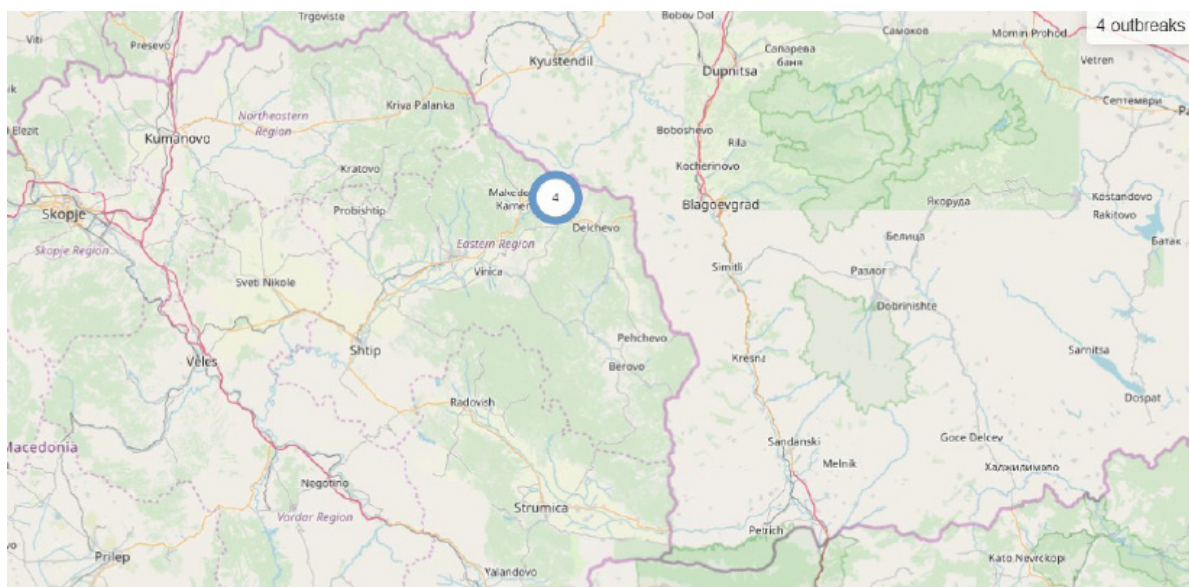
## Република Северна Македонија

В Република Северна Македонија след като в началото на 2022 г. беше потвърдено първото огнище на АЧС при домашни свине, по късно през март бяха потвърдени и първите случаи на АЧС при диви свине в същата област Делчево. В 3 км. зона около откритите случаи като превантивна мярка са умъртвени 268 бр. домашни свине и 7 бр. са умрели от общо 45 броя свинеферми. В 10 км. предпазна зона са умъртвени 424 домашни свине от общо 157 бр. свинеферми. Във фермите където е извършена депопулация е забранено да се отглеждат домашни свине, единствено в случаите когато рискът от проникване на заболяването е среден до нисък. Ловните дружини са длъжни да уведомят официалните ветеринарни власти 48 ч. преди датата на лова. Веднъж седмично ловните дружинки претърсват ловните полета за мъртви диви свине, като за всяко открито мъртво се изпраща проба за изследване. Тестват се и отстреляните диви свине, като месото е годно за човешка консумация единствено след отрицателен резултат.

В края на юни 2022 г. е съобщено за нов случай на АЧС в гр. Македонска Каменица, област Каменица (в непосредствена близост до вече засегнатата област Делчево). За периода 01.01. – 15.06.2022 г. са тествани 3 298 броя диви и домашни свине чрез PCR (3 098 бр. от активен надзор и 200 бр. пасивен надзор).

Въведена е забрана за хранене на дивите свине. Позволено е единствено с цел примамка. Държавната агенция за храни и ветеринарна медицина изплаща финансов стимул от 40 евро при уведомяване на отстреляна или открита мъртва дива свиня.

На карта 2 са показани потвърдените случаи на АЧС в Северна Македонија.



Карта 2: Огнища и случай на АЧС в Република Северна Македонија за периода 1 януари – 1 юли 2022 г., според ADIS

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3Rnftsv>

или като сканирате QR кода:



# ОЦЕНКА НА РИСКА ПРИ ВНОС НА САКСИЙНИ РАСТЕНИЯ ЯПОНСКИ КИСЕЛ ТРЪН (BERBERIS THUNBERGII) ОТ ТУРЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

**Николай Спасов**

*Център за оценка на риска по хранителната верига*

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH) на Европейския орган по безопасност на храните (EFSA) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията[1], като



Следователно, тези нерегулирани вредители, за които *Berberis* spp. е гостоприемник, са оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

„растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Това научно становище обхваща рисковете за здравето на растенията, породени от саксийни растения (2–3 годишни) от *Berberis thunbergii*, произведени в разсадници и внесени в Европейския съюз (ЕС) от Турция, като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Националната организация по растителна защита на Турция.

Към този момент има данни за 4 карантинни вредителя в ЕС, за които се съобщава, че използват *Berberis* spp. като растение гостоприемник.

От тези 4 карантинни вредителя е установено, че един вид – *Vernicia tabaci* отговаря на трите критерия за допълнителна оценка (вредителят присъства в Турция; *Berberis* spp. е негов гостоприемник и един или повече жизнени етапа от развитието на вредителя протичат по него), поради което са били избрани за по-нататъшна оценка.

За нерегулираните вредители в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

- присъствие на вредителя в Турция;
- вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;
- *Berberis* spp. е гостоприемник на вредителя;
- един или повече жизнени етапа на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;
- вредителят може да окаже негативно влияние на територията на ЕС.

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3TORdB5>

или като сканирате QR кода:





# ОЦЕНКА НА РИСКА ПРИ ВНОС НА РАСТЕНИЯ PRUNUS DOMESTICA ОТ УКРАИНА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

## НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

Татяна Величкова

Център за оценка на риска по хранителната верига

По искане на Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията (Панел PLH[1]) на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ) е подготвила и предоставила оценки на риска за стоки, изброени в Регламент за изпълнение (ЕС) 2018/2019 на Комисията[2], като „растения с висок риск, растителни продукти и други обекти“.

Оценката на риска при внос на растения *Prunus domestica* от Украйна е публикувана на 22.06.2022 г.

Като се взема предвид наличната научна информация, включително техническата информация, предоставена от Държавната служба по безопасност на храните и защита на потребителите на Украйна, настоящето научно становище обхваща всички рискове за здравето на растенията, породени от вида *Prunus domestica* (синя слива), присадени върху *Prunus cerasifera* (джанка), внос в Европейския съюз (ЕС) от Украйна.

За да се оцени риска от вредители, свързан с вноса на стоката - растения *Prunus domestica* с голи корени, предназначени за засаждане, присадени на подложка от *Prunus cerasifera* от Украйна, е съставен списък на всички идентифицирани вредители по растенията, свързани с *Prunus domestica* и *Prunus cerasifera*.

Списъкът на карантинните вредители за ЕС и на карантинните вредители в защитените зони (Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията[3]) се основава на оценки, според които вредителите могат да навлязат, установят и разпространят на територията на Съюза, а също така и да имат потенциала да окажат негативно въздействие върху предпочитани гостоприемници.

Към този момент има данни за 46 карантинни вредители за ЕС, за които се съобщава, че използват *Prunus domestica* или *Prunus cerasifera* като растение гостоприемник.

Тези карантинни вредители за ЕС, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- а) присъствие на вредителя в Украйна;
- б) стоката (видовете *Prunus domestica* и *Prunus cerasifera*) е гостоприемник на вредителя;
- в) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока.

За по-нататъшна оценка се избират вредители, които отговарят и на трите критерия.

От тези 46 оценени карантинни вида за ЕС, за които се съобщава, че *Prunus domestica* или *Prunus cerasifera* е растение гостоприемник само 3 вида (*Lopholeucaspis japonica*, *Erwinia amylovora* и *Xanthomonas arboricola* pv. *pruni*) отговарят на трите критерия и са избрани за допълнителна оценка.

За вредителите, които не са регулирани в ЕС, обикновено липсва информация относно вероятността за тяхното въвеждане, установяване, разпространение и въздействие.

Следователно, тези нерегулирани вредители, за които видовете *Prunus domestica* и *Prunus cerasifera* са гостоприемници, са били оценени, с цел определяне на тяхната значимост по следните критерии:

- а) присъствие на вредителя в Украйна;
- б) вредителят отсъства или има ограничено разпространение в ЕС;
- в) стоката (видовете *Prunus domestica* и *Prunus cerasifera*) е гостоприемник на вредителя;
- г) един или повече жизнени стадия на развитие на вредителя могат да бъдат свързани с определената стока;

д) вредителят може да окаже негативно въздействие на територията на ЕС.

Вредителите, които отговарят на всичките горепосочени критерии, се избират за допълнителна оценка.

Въз основа на събраната информация, са известни 1 030 потенциални вредители, за които се знае, че са свързани с *Prunus domestica* или *Prunus cerasifera*.

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3KRNwqa>

или като сканирате QR кода:



# СТАНОВИЩЕ НА ЕОБХ, ОТНОСНО БЕЗОПАСНОСТТА НА ЛИОФИЛИЗИРАН МИЦЕЛ НА ГЪБА ANTRODIA CAMPHORATA, КАТО НОВА ХРАНА СЪГЛАСНО РЕГЛАМЕНТ (ЕС) 2015/2283 НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

инж. Мария Христова

Център за оценка на риска по хранителната верига

По искане на Европейската комисия, Панелът по хранене, нови храни и алергени (Панел NDA) към Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ/EFSA) е изготвил становище, относно безопасността на лиофилизиран мицел на гъба *Antrodia camphorata*, като нова храна съгласно Регламент (ЕС) 2015/2283[1]. Новата храна се произвежда чрез култивиране в твърдо състояние на тъканни култури, получени от гъбата *Antrodia camphorata*. Заявителят е предложил употреба на новата храна в хранителни добавки в максимална доза от 990 mg на ден. Въз основа на 90-дневно проучване за токсичност при многократни дози и проучване за токсичност при пренатално развитие, проведено с новата храна, панелът NDA извежда безопасно ниво на прием от 16,5 mg/kg телесно тегло на ден. Целевата популация е общото население. Новата храна се състои главно от въглехидрати, протеини и мазнини, и съдържа множество съставки, като  $\beta$ -глюкани, антрохинонол и тритерпеноиди. Панелът NDA счита, че новата храна, лиофилизиран мицел на гъбата *Antrodia camphorata*, е безопасна при предложеното ниво на употреба за хора над 14-годишна възраст.

На 5 ноември 2018 г. компанията „Golden Biotechnology Corp“ (Тайван), подава искане до Европейската комисия (ЕК) в съответствие с член 10 от Регламент (ЕС) 2015/2283 за пускане на пазара в ЕС, на прах от мицел на гъба *Antrodia camphorata*, като нова храна.

В съответствие с член 10, параграф 3 от Регламент (ЕС) 2015/2283, ЕК изисква от ЕОБХ да предостави научно становище, относно безопасността на прах от мицел на гъба *Antrodia camphorata*, като нова храна. Съгласно член 3, параграф 2, буква а) от Регламент (ЕС) №

2015/2283, новата храна попада в категорията: „храна, съставена, изолирана или произведена от микроорганизми, гъби или водорасли“. Новата храна се произвежда от тъканни култури, получени от гъбата *Antrodia camphorata*, която се отглежда в твърда хранителна среда и впоследствие се подлага на лиофилизиране и смилане. Заявителят е предложил употреба на новата храна в хранителни добавки, а предложената целева популация е общото население.

Новата храна включва лиофилизиран мицел, произведен чрез култивиране в твърдо състояние от тъканни култури, получени от гъбата *Antrodia camphorata*. Този вид гъби може да се срещнат и под друго име, като *Taiwanofungus camphoratus* (семејство: *Fomitopsidaceae*), *Antrodia cinnamomea* и *Ganoderma camphoratum*. В научната литература, обикновено се използва името *Antrodia camphorata*.

Семенните култури на *Antrodia camphorata* се съхраняват замразени. За култивиране, те се размразяват, посяват се върху агарови петрити, където растат и след това се прехвърлят в течен бульон, където се инкубират в продължение на няколко дни. След това културата се прехвърля в твърда среда, където расте. Тази стъпка се нарича „култивиране в твърдо състояние“. Мицелът заедно с част от твърдата среда се събират и лиофилизират. Крайният материал се смилва, за да се образува прах, който се подлага на тестове за качество. Предвид производствения процес, новата храна включва, както мицел на *Antrodia camphorata*, така и твърда среда, като последната е незначителна част от крайния продукт. Новата храна се състои основно от въглехидрати (61–77%), протеини (13–24%) и мазнини (2–5%). Тя съдържа и множество съставки, като  $\beta$ -глюкани, антрохинонол и тритерпеноиди.

Гъбите *Antrodia camphorata* са с дълга история на употреба в традиционната медицина в Тайван. Понастоящем, *Antrodia camphorata* (мицела и плодните тела) се предлагат в търговската мрежа в Тайван и се добавят към храни (напр. бисквити, бонбони) или се използват за приготвяне на напитки, чайове или вина. В Тайван, както мицелът, така и плодните тела на *A. Camphorata*, се предлагат в прахообразна форма, като таблетки или капсули, с максимална дневна доза от 3 g. Заявителят предлага употреба на новата храна в хранителни добавки под формата на капсули в максимална дневна доза от 990 mg.

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3enXXpj>

или като сканирате QR кода:



# ЦИГУАТЕРА: ОТРАВЯНЕ ОТ ЦИГУАТОКСИНИ (ТОКСИНИ ОТ ВОДОРАСЛИ) В МОРСКА РИБА И МИДИ

## НАУЧНА ИНФОРМАЦИЯ

Инж. Светлана Савова

Център за оценка на риска по хранителната верига

Отравянето с цигуатоксин или „цигуатера“, може да възникне след консумация на храна, приготвена от определени морски риби или миди, и е признато за едно от най-често срещаните небактериални отравяния с морски дарове в световен мащаб. Въпреки че за Германия все още са рядкост, не е изключено случаите на отравяне да се увеличат, тъй като световната търговия с морски продукти продължава да се разширява. Поради обясним интерес към този проблем, Германският федерален институт за оценка на риска (BfR) отговаря на въпроси относно отравяне, причинено от цигуатоксини в морски дарове.

### 1. Какво представляват цигуатоксините?

Цигуатоксините се класифицират като морски биотоксини (токсини от водорасли). Тези токсини се образуват от динофлагелати (едноклетъчни водорасли) от рода *Gambierdiscus* и *Fukuyoa*. И двата вида динофлагелати се срещат често в топла морска среда в тропиците и субтропиците, но видовете водорасли, образуващи цигуатоксин, се срещат все по-често в средиземноморския регион. Тъй като са морски фитопланктон, тези водорасли са източник на храна за различни морски животни, които се хранят с водорасли. Понякога се случва концентрацията на цигуатоксина да е по-малка при по-младите (т.е. по-малките) тревопасни риби отколкото при по-старите (т.е. по-големите) месоядни риби.

### 2. Какво е цигуатера?

Цигуатера (също: отравяне с цигуатоксин) е терминът, използван за описване на голямото разнообразие от клинични симптоми, причинени от цигуатоксини. Симптомите, специфични

за цигуатера, могат да включват патологична промяна на чувствителността на температура (т.е. чувствителността към горещо/студено се обръща) и понякога болка в резултат на контакт със студени повърхности.

### 3. Какво се случва след като цигуатоксинът попадне в тялото?

Нивото на токсичност, настъпващо след поглъщане на цигуатоксини, е резултат от способността на токсините да се свързват с натриевите йонни канали (или просто „натриевите канали“) в клетките на тялото. Натриевите канали осигуряват контролирания приток на натриеви йони в клетката, което играе важна роля в предаването на стимули към нервните клетки. Тези канали обикновено се отварят само за няколко милисекунди. Вещества като цигуатоксините могат да предизвикат активиране (отваряне) на натриевите канали за по-дълъг период от време. Това води до неконтролиран приток на натриеви йони в клетката, което пък причинява смущения в предаването на стимули към нервните клетки, а това може да доведе до често описваната патологична промяна на усещането на температура.

### 4. Какви са симптомите при отравяне?

Цигуатера се свързва с голямо разнообразие от клинични симптоми, които се появяват за период от няколко минути до 48 часа след консумация на риба или черупчести мекотели (като самостоятелно ястие или като съставка на храна). Симптомите могат да бъдат стомашно-чревни (напр. гадене, повръщане, диария и болезнени стомашни спазми) или неврологични

(напр. болка в мускулите/ставите и сърбеж (прурит)), както и сърдечно-съдови (напр. хипотония или много рядко сърдечни аритмии). Типичните симптоми за отравянето с цигуатера включват също обръщане на нормалната чувствителност към горещо/студено, както и болка в резултат на контакт със студени предмети. Някои симптоми могат да продължат няколко месеца. Дори след като симптомите отшумят, приемът на определени видове храни и стимуланти (напр. алкохол, кафе) или други фактори на околната среда (напр. горещо време, физическа активност) може да доведе до повторна поява на симптомите. Няма имунитет. Многократното приемане на цигуатоксини може да доведе до влошаване на симптомите.

Целият материал може да прочетете на следния линк :

<https://bit.ly/3ARG4qF>

или като сканирате QR кода:



## ОБЩЕСТВЕНА ПОРЪЧКА НА EFSA - OC/EFSA/BIO- NAW/2022/02 ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА АВТОМАТИЗИРАН ИНСТРУМЕНТ ЗА ОЦЕНКА НА РИСКА В КОНТЕКСТА „ЕДНО ЗДРАВЕ“ (ORA) – КРАЕН СРОК: 28.09.2022 Г.

На 15.07.2022 г., EFSA публикува покана за участие в обществена поръчка

**(OC/EFSA/BIONAW/2022/02) за разработване на автоматизиран инструмент за оценка на риска в контекста „Едно здраве“ (ORA).**

Целта е с да се разработи онлайн инструмент за оценка на риска от зоонози и заболявания при животните, използвайки холистичен подход в контекста „Едно здраве“, при който оценките на риска да се актуализират автоматично.

**Максимален бюджет - € 780000.**

Възможност за сключване на договор за 1 година и автоматично подновяване за срок до 4 последователни години.

За повече информация и кандидатстване, моля посетете уебсайта на Българския Контактен център на EFSA - <https://bit.ly/3POBjDp> или електронния портал за обществени поръчки на Европейската Комисия - [eTendering - Data \(europa.eu\)](https://eTendering-Data.europa.eu)

**Краен срок за кандидатстване (приемане на оферти) – 28.09.2022 г. (14:30 UTC+02:00)**



## НОВА ВЪЗМОЖНОСТ ЗА РАБОТА В EFSA

На 10 август 2022 г. EFSA публикува нова обява за свободна работна позиция – **Финансов специалист**.

За всякакви допълнителни въпроси по отношение на обявената свободна работна позиция, можете да се свържете с EFSA на

[recruitment@efsa.europa.eu](mailto:recruitment@efsa.europa.eu).

Срокът за кандидатстване е **29 септември 2022** г. (местно време), през електронната платформа на EFSA, достъпна тук: <https://bit.ly/3Rs6czw>

Допълнително информация можете да намерите на уебсайта на Българския Контактен Център – EFSA - България ([focalpointbg.com](http://focalpointbg.com)), както и на следния линк: <https://bit.ly/3BkEWx1>





**Печатни издания на Център за оценка на риска по хранителната верига и Български контактен център:**

- √ “Актуална информация от EFSA” 1/2022
- √ “Актуална информация от EFSA” 2/2021
- √ “Актуална информация от EFSA” 1/2021
- √ “Актуална информация от EFSA” 1/2020
- √ “Актуална информация от EFSA” 1/2019
- √ “Актуална информация от EFSA” 2/2019
- √ “Тенденции и източници на зоонози, зоонозни агенти и хранителни взривове в ЕС през 2017 г. Зоонозите остават на стабилни нива’.
- √ Научен доклад на европейския орган по безопасност на храните (EFSA) и европейския център за превенция и контрол на заболяванията (ECDC).
- √ “Анализ на тенденциите и източниците на зоонозни заболявания, зоонозни агенти и хранителни взривове през 2016 г. - Научен доклад на EFSA И ECDC
- √ Втори съвместен доклад на ECDC, EFSA и EMA за интегриран анализ на употребата на антимикробни средства и появата на антимикробна резистентност в бактерии от хора и продуктивни животни
- √ Разпространение, биологични и епизоотологични особености на високопатогенната инфлуенца по птиците от субтип H5N8 в Европа и България през 2016/2017г.
- √ Вредители при иглолистните видове от семейство борови (PINACEAE) в България

**Всички печатни издания може да прочете on-line на следната страница:**

<https://bit.ly/3uWDmvc>



*Други информации в областта на оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига:*

<http://corhv.government.bg/>

